

بررسی اعتقادی - سیاسی پیرامون وهابیت و نظام آل سعود

عنوان انگلیسی:

عنوان عربی:

نویسنده: محسن شیخ الاسلامی

استاد راهنما: علی اصغر حلبی

مقطع: کارشناسی ارشد

استاد مشاور:

رشته:

استاد ناظر:

دانشگاه: دانشکده معارف اسلامی و علوم سیاسی امام صادق علیه السلام

تاریخ دفاع: 1368

واحد:

کلمات کلیدی: سیاست, وهابیت, السعود, عربستان سعودی

در بخش اول این تحقیق با ذکر عقاید خوارج، محمدبن حنبل، سلفیه، ابن تیمیه و محمدبن عبدالوهاب ضمن ارائه مشابهنه‌های فراوان پیرامون عقاید علمای مزبور سعی شد تا وهابیت را منحصر به عقاید مؤسس آن قلمداد نموده بلکه با ذکر داده‌های تاریخی وجود این عقاید راحتی در صدر اسلام نیز ارائه کنیم. از طرف دیگر با ریشه‌یابی تاریخی وهابیت و محدود نمودن این عقاید به علما و آیین‌های مزبور، تا حدودی محدود بودن این عقاید در میان گروه اندکی از مسلمانان که بیشتر از پیروان امام احمدبن حنبل بوده‌اند مورد بررسی قرار گرفت. مخالفت با هر یک از مؤسسان و بنیان‌پیشین این مذهب و عکس‌العمل شدید علمای مسلمان که دارای مذاهب سنی (همچون پیروان امام مالک، امام شافعی، و امام حنفی) و علمای شیعی می‌بودند در قبال عقاید نسبه قشری و خشک علمای وهابی، علاوه بر انزوای عقاید این مذهب در برابر افکار علمای اسلامی، هشجاری مسلمانان در برابر انحرافات بوجود آمده در دین اسلام را به وضوح آشکار می‌ساخت. ضمناً" با ذکر عقاید وهابیت چنین به نظر می‌رسد که این آیین صرفاً" یک سری دستورهای فردی برای مسلمانان صادر می‌کند. و به جز حرام ساختن مکروهات و واجب شمردن مستحبات و حساس بودن نسبت به امور دینی مسلمانان، و واجب شمردن تخریب اماکن متبرکه و قبور بزرگان اسلام، در مورد امور سیاسی اسلام همچون، حاکمیت، شرایط حاکم و تشکیلات سیاسی - اداری یک نظام ساکت بوده و دارای نظریاتی نیست. در مجموع از حیث اعتقادی، این مذهب تنها دارای ساختاری منسجم در تشکیل یک حاکمیت اسلامی نیست بلکه با دقت شدن به ساختار عقیدتی وهابیت، غیرقابل اجرا بودن این آیین نیز مشخص می‌گردد. نه‌ایه ویژگیهای منحصر و خاص وهابیت مطابق اجتماعی ساده و بدوی می‌باشد. پیشرفت صنعت و تکنولوژی با معیارهای حاکم بر اصول این مذهب قابل توجیه نیست. پیروی از سلف صالح و مجاز قلمداد کردن آنچه فقط در زمان پیامبر موجود بوده‌است از سوی علمای این آیین، خود دلیل واضحی است بر این مدعا. امروزه اگر شنیده می‌شود که در شهرهای عربستان کارخانجاتی احداث گردیده و یا بیمارستانهای مجهز در شهرهای آن ساخته

می‌شود و از این قبیل... به یمن مخالفت حکام آل سعود با برخی از عقاید این مذهب است. سرکوب نمودن جمعیه‌الاکخوان از سوی نظام آل سعود بیشتر به دلیل تخیل‌گرایی وهابیت می‌باشد تا واقع‌گرایی حکام سعودی. گرچه می‌توان وهابیت را مذهبی بنیادگرا دانست ولی، با بررسی دقیق این آیین تخیلی بودن و قشری‌گری وهابیت و این نوع بنیادگرایی، ثابت می‌گردد. مقایسه این نوع بنیادگرایی با بنیادگرایی متعلق به انقلاب اسلامی، به وضوح تفاوت این دو را آشکار می‌سازد. عدم پاسخ‌گویی و انعطاف در برابر مسایل جدید و معاصر از سوی آیین وهابیت نقطه ضعف عمده‌ای در این مذهب است. در بخش دوم این تحقیق چگونگی ائتلاف دینی - سیاسی میان مؤسس وهابیت و محمد بن سعود مؤسس سلسله پادشاهی آل سعود ذکر گردید. ایجاد این اتحاد میان آندو، زمینه مناسب را با استقرار حاکمیت آل سعود از یکطرف و تبلیغ و گسترده‌گری عقاید وهابیت از طرف دیگر، ایجاد کرده‌است. به نظر می‌رسد از آن زمان سرنوشت وهابیت و نظام سعودی مشترک بوده و با هم رقم خورده‌است. از لحاظ تاثیر حاکمیت سعودی در منطقه خاورمیانه، در اوایل تاسیس این حاکمیت، کمک به تجزیه و از هم‌پاشی هرچه سریعتر امپراطوری عثمانی (مشهور به مرد بیمار اروپا) را می‌توان مورد توجه قرار داد. اکتشاف نفت در شبه جزیره عربستان، اهمیت ویژه‌ای را به نقش این کشور در اقتصاد جهانی داد. طوریکه کشورهای قدرتمند جهان را به سوی خود جلب نمود. ثروت سرشار عربستان به خوبی می‌توانست در تثبیت نظام آل سعود از حیث سیاست داخلی و در ترویج آیین وهابیت در بین کشورهای اسلامی منطقه مؤثر باشد. حفظ و استمرار حکومت سلطنتی یکی از اهداف اولیه این نظام محسوب بوده و می‌باشد. ایجاد جامعه کشورهای عربی در دهه پنجاه و یا مجلس تعاون خلیج در دهه هشتاد دقیقاً در راستای مخالفت با نظامهای انقلابی جمال عبدالناصر در مصر و انقلاب اسلامی ایران بوده‌است. اصول اساسی حاکم بر نظام انقلاب اسلامی جای خود را در میان افکار و قلوب ملت اسلامی باز کرده و می‌کند در این شرایط وهابیت پاسخگوی تحولات و تغییرات مذهبی ناشی از انقلاب اسلامی، نمی‌تواند باشد. از اینجاست که برای حکام آل سعود، اهرم وهابیت، حربه چندان قابل اعتماد برای مقابله با اصول انقلاب اسلامی نیست. در عین حال نباید ثروتهای هنگفتی که در جهت تبلیغ این مذهب در میان مسلمانان جهان، هزینه می‌گردد از نظر دور داشت انقلاب اسلامی ایران اگرچه دارای اهدافی عالی و اصولی مستحکم در اعتقادات اسلامی می‌باشد و فطرتاً در میان افکار مسلمانان جهان رشد و ترویج می‌یابد، ولی، تا زمانی که ندای انقلاب اسلامی به خوبی به گوش مسلمانان جهان نرسیده‌است نباید